
Ikääntyneiden palvelujen toimiala

Toimialajohtaja Mikko Korhonen

Toimialajohtajan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Toimintaympäristön kuvaus

Ikääntyneiden palvelujen toimiala koostuu palveluyksiköistä, jotka ovat asiakasohjauksen-, asumispalveluiden- ja kotiin annettavien palveluiden palveluyksiköt. Palveluyksiköt vastaavat ikääntyneiden asiakasohjauksesta, geriatrisista palveluista, kotiin annettavista palveluista, kotisairaalaista, kuntoutuksesta sekä ikääntyneiden asumispalveluista. Ikääntyneiden palveluiden toimialalla toimintaympäristö on historiallisesti merkittävässä muutoksessa, minkä vuoksi tarvitaan uusia toimintamalleja ja uusia ratkaisuja palveluiden järjestämiseen.

Toiminnallisten tavoitteiden ja talouden toteutuminen sekä olennaisten poikkeamien syyt

Toiminta

Ikääntyneiden toimialan keskeisin tehtävä vuoden 2023 aikana oli varmistaa mahdollisemman häiriötön toiminnan siirtyminen hyvinvointialueelle, ja siihen liittyvä toiminaan uudelleen organisointi

Organisoitumien toimialalla saatiin pääosin valmiiksi vuoden 2023 aikana. Organisoitumiseen liittyvä keskitettyjen tukipalvelujen rooli ja tuki suhteessa toimialan toimintaan vaatii uudelleen arviointia talven 2024 aikana

Keskeisimpiä toimintavuonna edistettyjä asiakokonaisuuksia ovat ikääntyneiden asumisen ja sen lääkäriyön sekä muistipoliklinikoiden lääkäriyön ostopalveluiden hankinta asiakkaiden palvelujen harmonisoinnin aloittaminen sekä palvelustrategiatyö ja siihen liittyvä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman valmistelu.

Henkilöstön saatavuuteen ja henkilöstön poissaoloihin liittyvät ongelmat varsinkin kotihoidossa sekä asumispalveluissa ovat vaikuttaneet kyvykkyyteen tuottaa tarpeen mukaisia palveluita. Asumispalveluissa oman tuotannon osalta paikkoja on jouduttu vähentämään keväästä alkaen. Ikääntyneiden palveluiden järjestämiseen liittyvät viiveet ovat heijastuneet varsinkin yleisten palveluiden osastotoimintaan. Toimintavuoden aikana viiveitä on saatu merkittävästi lyhennettyä. Palveluiden jonotilanne ei kuitenkaan ole mahdollistanut tavoitteen mukaista peittävyksien alentamista.

Sijaishallinnan haasteiden ja konkreettisen työntekijävajeen takia varautumissuunnitelmia on päivitetty ja päivittäisjohtamista tehostettu resurssien optimaalisen kohdentamisen varmistamiseksi. Syksyn myötä on käynnistetty toimenpiteen vakituisen henkilökunnan vahvistamiseksi ja vuokratyövoiman ja sijaiskäytön vähentämiseksi

Kaikki aikaisemmat asumisen ostopalvelutuottajat eivät hakeutuneet toimijaksi uudelle hankintakaudelle ja tämän takia uusien asumispalvelujen järjestäminen on vaikeutunut merkittävästi. Asiakasohjauksen resurssointi on osoittautunut lähtökohtaisesti vajaaksi ja uusia virkoja perustettiin kesäkuussa, mikä vaikutus helpotti työtilannetta syksyllä.

Lain mukaisia palvelujen saatavuuden määräaikojen toteutumisessa oli alkuvuoden aikana ongelmia mutta tultaessa vuoden vaihteeseen sekä palvelutarpeen arvioinnin että palvelujärjestämisen määräajat toteutuvat lain säätämässä määräajoissa pois lukien keskisen alueella yksittäisten asiakkaiden asumisen järjestämisen osalta.

Sote-uudistuksen kansallisten tavoitteiden toteutuminen toimialalla

Kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja	Asiakaskohtainen palvelutarpeen arviointi ja siihen pohjautuva päätöksen teko tukee tavoitteen toteutumista
Turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille	Vuoden 2023 yhtenäisten palvelukriteereiden mukainen palvelujen järjestäminen on käynnistynyt. Harmonisointityötä jatketaan vuoden 2024 aikana. Tuotettava palveluvalikoima on laajentunut ja monipuolistunut aiempaan kuntakohtaiseen rakenteeseen verrattuna
Parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti perustasolla	Ikääntyneiden palvelut ovat pääosin kotiin tuotettavaa lähipalvelua, Saatavuuteen ja palvelujen viiveisiin liittyvät ongelmat ovat kytköksissä henkilöstö saatavuuteen
Turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti	Vain noin 60 % tehtävistä on täytetty vakituisella henkilökunnalla. Ja liki 200 tehtävää on jäänyt täyttämättä rekrytointiongelmien takia. Tavoite ei ole täyttynyt
Vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin	Järjestämisvastuun toteuttaminen hyvinvointialuetasoisesti parantaa mahdollisuuksia reagoida kansallisen tason muospaineisiin ja haasteisiin verrattuna kuntapohjaiseen järjestämistapaan
Hillitä kustannusten kasvua	Vertailu tietojen puutuessa toimialan kustannuskehitystä on vaikea arvioida. Kustannuskehityksen kannalta ongelmallisena on näyttäytynyt inflaatiokehitys, joka näkyy ostopalvelujen sekä yleisesti työvoima kustannusten kasvuna. Toisaalta käynnistynyt palvelurakenteen keventäminen keventää toimialan kustannuspainetta

Toiminnan tavoitteet/toimenpiteet

Rakennetavoite ilmaistaan suhteellisena osuutena yli 75-vuotiaista, jotka ovat palvelujen piirissä. Siirtyminen kevyempään avohoitopainotteiseen palvelurakenteeseen vaatii yhtenäisen uuden organisaatiokulttuurin, investointeja eri tasoilla ja tapahtuu pääosin luonnollisen asiakaskierron kautta. Tavoitteen mukainen rakenne voidaan saavuttaa arvioiden mukaan 3-5 vuodessa.

Luotettavaa trenditietoa vuoden 2023 aikana tapahtuneista muutoksista ei voi muodostaa raportointi aineiston vakioitumattomuuden takia. Näkökulmat pohjautuvat virkamiesnäkömyksiin

Tavoite/toimenpide	Toteuma 31.12.	Toteuttaa hyvinvointialueen strategisia tavoitteita
--------------------	----------------	---

<p>Ikääntyneiden neuvonnassa tavoitteena on, että 85 % yhteydenotoista ratkaistaan neuvontatyöllä ja 15 % asiakkaista ohjautuu palvelutarpeen arviointiin.</p>	<p>Toteutuu</p>	<p>Kyllä</p>
<p>Omaishoidossa ja perhehoidossa tavoitteena on lisätä omais- ja perhehoidon tuen peittävyttä.</p>	<p>Peittävyyskehitystä ei voida arvioida luotettavasti. Omaishoidon ja perhehoidon peittävyys arvioidaan säilyneen entisellään. Perhehoidon osalta toimintamallia on edistetty hanketyön kautta.</p>	<p>Kyllä</p>
<p>Kotihoidossa tavoitteena on pienentää kotihoidon peittävyttä tulevina vuosina 1,5 %. Samalla hyödynnetään kotihoidon teknologia-avusteisia palveluita.</p>	<p>Asiakasmäärän arvioidaan säilyneen entisellään mikä tarkoittaa peittävyyslaskua (16 % => 15,1 %) ikääntymiskehitykseen liittyen Kotihoidon teknologia-avusteisten palveluiden kehittämien on edennyt. Lääkeautomaatien peittävyys on noussut</p>	<p>Kyllä</p>
<p>Asumisen osalta tavoitteena on lisätä yhteisöllistä asumista, joka korvaa vähitellen palveluasumisen. Yhteisöllisen asumisen peittävyys osalta ylärajaa ei aseteta ja sitä tarkastellaan osana kotihoidon peittävyttä. Tavoitteena tälle on n. 2 %:n peittävyys.</p>	<p>Yhteisöllisen asumisen edistämisen merkittävänä hidasteena on ollut kansallisten linjanvetojen puute. Esim. vasta 1/2024 saatiin alustavaa AVI-tulkintaa mitä edellytetään yhteisöllisen asumisen asunnolta. Palvelukuvaus on hyväksytty 12/23, muutoin asiaa ei ole saatu edistettyä</p>	<p>Kyllä</p>
<p>Tehostetun palveluasumisen paikkojen osalta tavoitteena on laskea peittävyttä suunnittelukaudella 1,7 %. Osana tätä kehitystä on syytä tarkastella ja tarvittaessa luopua oman tuotannon kalliista ja huonosti toimivista yksiköistä.</p>	<p>Isossa kuvassa asiakkuuksien määrä oma tuotanto ja ostopalvelut säilyneet entisellään ikääntymiskehitys sinällään johtaa asiakasmäärän säilyessä entisellään (8,0 % => 7,6 %) peittävyyslaskuun</p>	<p>Kyllä</p>
<p>Kotihoidossa painopistettä keskitetään tukemaan paljon palveluja tarvitsevia asiakkaita.</p>	<p>Toteutuu osana palvelujen myöntämisperusteiden harmonisointityön toimeenpanoa</p>	<p>Kyllä</p>
<p>Laitoshoidosta sosiaalihuollon toiminta on luovuttava 2027 mennessä. Tavoite päivittävyttä lasketaan ensivaiheessa vähintään 0,2 %, mikä tarkoittaa ao. yksiköiden toiminnan</p>	<p>Paikkamäärä vähentynyt yksittäisillä paikoilla. Työ etenee vuoden 2024 aikana</p>	<p>Kyllä</p>

lakkaamista tai muuttamista muuhun käyttöön.		
--	--	--

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset poikkeamat muutettuun talousarvioon

1TA51Ikääntyneiden palvelut	Alkuperäinen talousarvio	Muutettu talousarvio	Toteuma	Poikkeama	Poikkeama -%
Toimintatuotot	53 572	56 155	60 768	4 613	108
Toimintakulut	-257 157	-262 429	-251 047	11 382	96
Toimintakate	-203 585	-206 274	-190 279	15 995	92

Tuottavuustyö on käynnistetty välittömästi toiminnan käynnistymisen myötä. Keskeisimpiä toimeenpantuja tuottavuustoimenpiteitä ovat lääkerobottihankinnan toimeenpano, palvelujen myöntämisperusteiden harmonisoinnin käynnistäminen kohti kevyempää palvelurakennetta ja palvelujonojen purkamistyö.

Tulojen osalta toteuma on 108 % muutetusta talousarviosta. Menojen osalta toteuma on 96 % muutetusta talousarviosta, Katetasolla talousarvio alittaa n. 16 m€:lla muutetun talousarvion

Varsinkin henkilöstökuluissa näkyy, että vakituksia tehtäviä ei ole saatu täysin täytettyä ja kulut näkyvät keskitetyn sijaispalvelun ja vuokratyövoiman käytön lisääntyneenä kuluna. Ero alkuperäiseen talousarvioon on toimialalla -17 m€ ja muutettuun talousarvioon -5 m€.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä muut toimintakulut tulevat ylittämään alkuperäisen talousarviovaraukset noin 3.7 m€:lla, ja toteutuvat muutetun talousarvion mukaisesti Ostopalvelukustannuksissa näkyy toimialan inflaatiopaineen aiheuttama kustannustason nousu, mikä näkyy n 4 m€ ylityksenä alkuperäiseen talousarvioon, mutta alittaa muutetun talousarvion n 6 m€:lla

Henkilöstö

	Henkilöstön määrä 31.12.	HTV	Netto-työpanos	Sairauspoissaolot pv/hlö	Vaihtuvuus %
Ikääntyneiden palvelut	3396	3004,48	2474,44	24	11,86

Lähde: MonetTieto 3.1.2024/KH

Asumispalveluissa uusi henkilöstömitoitus 0,65 hoitajaa/asiakas 1.4.2023 alkaen on toimeenpantu aiheuttaen kuitenkin sijaisten saatavuuden hankaloitumisen. Henkilöstömäärä lisääntyi kuluvan vuoden aikana liittyen hoitajamitoituksen nousuun 65 henkilöllä. lisvedellä oleva hoitokoti siirtyi ostopalveluista omaan tuotantoon aiheuttaen 21 henkilön lisäyksen. Leväsen uuden yksikön paikkamäärä oli hiven isompi kuin Puijonlaaksosta loppuneen yksikön nostaen henkilöstö määrää 4 henkilöllä. Näiden lisäksi aluehallituksessa perustettiin uusia virkoja varsinkin asiakasohjaukseen, kaikkiaan perustettiin 18 uutta virkaa. Hanketyöhön työntekijämäärä lisääntyi 4.5 htv:llä vuoden aikana.

Työntekijä määrästä loppukesällä vain n 60 % oli vakituissa tehtävissä, mikä on johtanut sijaisten suureen määrään ja merkittävään vuokratyövoiman käyttöön. Ongelmaa kuvaa se, että vaikka tehtävä ja virkamäärä lisääntyi ja loppuvuonna panostettiin nimenomaan vakituisen henkilökunnan osuuden

vahvistamiseen, niin vakituisen henkilökunnan määrä väheni vuoden 2024 aikana. Sairauspoissaoloja oli 24pv/hlö. Vakituksia palvelussuhteita päättyi 301 joista 81 siirtyi eläkkeelle
